

zen jendea. Bertako burgesia, botere ekonomikoa, euskal nazionalisten (EAJ) alde jarri zen. Horregatik diot Hego Euskal Herrian bilakaera zentrifugoa izan dela, eta, Iparraldean, zentripetua. Agian, Espainiak, Frantziaren *petite patrie-grande patrie* ideia jorratu izan balu arrakasta ukango zukeen herrien asimilazio prozesuan, baina XVI. mendetik XX.era Errege Katolikoen urrezko garaiaren nostalgian bizi izan da Espainia eta horrek ez du balio nazio bat eraikitzeko.

Gainera, ez da izan 1789ko Iraultza bezalako ezer...

Eta azken gerlak beti periferiaren eta zentro politikoaren artekoak izan dira (karlistadak, 1936ko gerra zibila eta, ostean, 40 urteko diktadura). Hegoaldean konfrontazio izugarria izan da, eta horregatik bi identitate horiek banatzen dira eta oso zaila da, egun ere, espainol eta euskaldun batera izatea, hala sentitzen diren batzuk badiren arren, jakina. Iparraldean aldiz, norbaiti galdetzean, baita arrunt frantsesa den eskuineko bati ere, aldi berean euskalduna dela esango du. Abertzale oso militanteek soilik dute Euskal Herria aberri bakartzat.

Euskal auzia asimetriaz jositakoa dela diozu...

Gutxienez badira bi asimetria eta, beharbada, Nafarroan hiru garren bat ere bada. Baina horrenbeste sakontzea biziki konplikatu izanen litzatekeenez, bi asimetriatan geratu naiz. Lehenengo arras klasikoa da, estatu-nazio independente eta normalizatu baten eta gutxiengo nazional baten artean gertatzen den gatazka asimetrikoa, alegia. Aldi berean, bada bigarren bat Ipar zein Hego Euskal Herriaren artekoa. Bi historia, bi prozesu ezberdin eta horien ondorioz bi egoera arras ezberdin ere.

Euskal gatazkaren irtenbidea ez da, zure ustez, historian bilatu behar. Alta, historiak izugarri markatu du...

Historiak gauzak azaltzen ditu, ez ditu determinatzen. Markatu hitzarekin historiak destino bat

Jon URBE | ARGAZKI PRESS

IBILBIDEA

Publikoki bere militantzia politikoagatik ezagunagoda den arren, historialaria da Peio Etcheverry-Ainchart. Elkar argitaletxean ari da lanean eta bertan argitaratu du «**Pourquoi est-on indépendantiste à Hernani et pas à Bayonne**» (Zergatik dira independentistak Hernanin eta ez Baionan).

agindu edo finkatuko lukeela erran nahi baduzu, ez. Izan delako horrela izango dela pentsatzea, ez. Ez da hain matematikoa. Gauzak mendeetan horrela edo hala izan badira ere, horrek ez du esan nahi 50 urtetan aldutuko ez direnik. Hernani eta Baiona jarri ditut adibide pixka bat antagonismoa azaltzeko, baina Enkarterriko herri batean ere abertzaletasunak ez du pisu bera, eta Baiona eta Baigorriren artean ere ñabardura anitz dira geografikoki, sozialki... Egun sortzen ari diren fenomeno berriek (Europaren eraikuntza, globalizazioa) nola eragingo duten nortasunetan ikusteke dago. Mundua oso fite aldatzen da. Batek daki zer bilakatuko den. Gaurko edo biharko belaunaldiak beren borondatearen arabera eraikiko dute, baldin eta erabakitzeko eskubidea aitortzen bazaie. Horretan da, egun, gatazka.

Sakratuena kakaztu

Koldo Sagasti

Aste honetan Nafarroa zaharreko azken elizako hautsa ere harrotu du Abel Azcona artistaren instalazio batek. Egileak berak sare sozialetan zabaldu duen bezala, 242 mezatara joan, ostia kontsokratuak bildu, eta hitz erraldoi bat osatu du haiekin: “pederastia”. Elizaren egitura osoa muineraino kutsatzen duen jokaera gaitzesgarria salatu nahiko zuen artegileak, edota erakunde katolikoak giza eskubideen aurkako eraso horiek alfonbra azpian ezkutatzeko baliatzen duen zurikeria.

Herrialdeko *lobby* kristauak, baina, apaltasunaren bertuteaz predikatu beharrean, iraintzat hartu du kritika artistikoa, eta gurutzada abiatu du Azconaren aurka. Ehunka lagun bildu dira erakusketa aretoaren aurrean arrosarioa erreza-tzera, tximista jainkotiar batek sakrilegio hura suntsituko zuen esperantzan. Alferrik. Hainbestearinokoa izan da botere talde horren presioa, non Iruñeko auzapez jaunak berak heresia salatu behar izan duen prentsa agerraldi batean. Horretan, behintzat, aldaketaren alkateak erakutsi du aldaketa gutxi izan dela Nafarroan.

Aferak, ezinbestean, “Charlie Hebdo” astekariaren aurka urtarri-lean gertatutako erasoak ekarri dit gogora. Orduan adierazpen askatasunaren heroitzat aurkeztu zizkiguten aldizkariako langileak. Mundu osoak jantzi zuen lazo beltza. “Mundu zibilizatuko” agintariak pankarta buruan agertu zitzaizkigun, baita Netanyahu bezalako gizatariaren aurkako kriminal bat edo beste ere. Eta sinestarazi ziguten erasoaldiaren biktima bilakatu izanak zilegitasuna ematen ziela edozeren kontura txisteak egiteko. Baina, tira, Parisekoek mairuei, txi-rotutako herrialdeetako emakumei eta, oro har, zanpatuei egiten zieten trufa. Iraindua eliza denean, oso bestelakoa da adierazpen askatasun grina. Askatasuna nahi badugu, izan dadila erabatekoa, baita sakratuena kakazteko ere. •